

Orijinal Kaynak: Chivers, Tom. (2021, June 23). “Are Twitter Trolls Mentally Ill?”, *UnHerd*.

Atıf Şekli: Chivers, Tom. (2021, Kasım 12). “Twitter Trolleri Akıl Hastası mıdır?”, Çev. İlayda Özçelik, *Sosyal Bilimler*. sosyalbilimler.org/twitter-trolleri-akil-hastasi-midir

Twitter Trolleri Akıl Hastası mıdır?

Tom Chivers

Türkçesi: İlayda Özçelik

Psikoloji etiğinde [Goldwater Kuralı](#) denen bir şey vardır. Özünde, ruh sağlığı uzmanlarının insanları uzaktan teşhis etmemesi gerektiğini belirtir. Bu kural, 1964 ABD başkanlık seçimlerinde, *Fact* dergisinde bir makale [yayımlanmasından](#) sonra ortaya çıktı. Bu makale, çeşitli psikiyatristlerin Cumhuriyetçi aday Barry Goldwater’ın başkan olmaya “psikolojik olarak uygun olmadığı”na dair söylemlerini alıntılıyordu.

Daha sonra Goldwater, gayet makul ve kaçınılmaz sebeplerden dolayı, *Fact*’e çok sağlam bir dava açtı. Bu olaydan sonra, Amerikan Psikiyatri Birliği “bir psikiyatristin muayene yapmadıkça ve böyle bir beyan için uygun yetkiye sahip olmadıkça profesyonel bir görüş önermesi etik değildir” ilkesini meslekî etik kurallarından birisi hâline [getirdi](#). Birleşik Krallık’ta, Kraliyet Psikiyatristler Koleji bu kuralı “[güçlü bir şekilde desteklemektedir](#).”

Ben bir akıl sağlığı uzmanı değilim. Yine de özellikle benim gibi, ruh sağlığı hakkında çok şey yazıyorsanız, bunun geniş ölçüde yararlı bir ilke olduğunu düşünüyorum. Bir siyasi muhalifin veya bir başkasının akıl hastası olduğunu iddia etmek, akli başında bir kişinin sizin aynı fikirde olmadığınız bir şeye neden inanabileceğini düşünmekten genellikle daha kolaydır.

Ancak ortada Goldwater Kuralı’nın koruduğu hatanın tam tersi bir durum söz konusu: Ruh sağlığı sorunlarının siyasi ve kültürel yaşamlarımızla hiçbir ilgisi yokmuş gibi davranmak.

15 Haziran 2021’de, roman yazarı Chimamanda Ngozi Adichie “It Is Obscene” [Bu Müstehcen adlı bir blog yazısı [yayımladı](#). Bu yazıda Kanal 4 ile yaptığı [röportajda](#) “trans kadınlar trans kadındır” dediği için yaşadığı deneyimlere atıfta bulundu —yani, LGBT konularında uzun süredir kampanya yürütmesine rağmen, hiçbir dipnot düşmeden, trans kadınların *kadın* olduğunu düşündüğünü söylemedi. Kişisel olarak tanıdığı iki genç yazarın onu halkın önünde transfobiyle suçladığını söyledi. İçlerinden biri, trans bireyleri onun neden olduğu “zarar”dan korumak için insanlara “palaları toplama” [*pick up machetes*] çağrısı yapmıştı.

Adichie için bu, sanal Solcuların “dindarlık taslaması” ve “duygusal çoraklığı” ile birlikte aynı zamanda insanların “seçilmiş püritenler grubu”nun bir parçası olarak kalabilmek adına arkadaşlarını kınamasını ve sarsılmaz siyasi kurallara uymayı gerektiren “ideolojik ortodokslik” hakkında bir hikâyeydi. Bence bu düşündükleri şüphesiz ki hikâyenin bir kısmı, fakat tamamı değil.

Adichie yazarların kimliklerini açıklamadı; metninden bu kişileri ayırt etmek zor olmasa da ben de onun yolundan ilerleyeceğim. Ancak, bu iki gençten bir tanesi, birkaç ay önce “Disosyatif Kimlik Bozukluğu” (DKB) olduğunu kamuoyuna açıklamıştı. DKB hastaları, tek bir bedende birden fazla kişiliğe sahiptir; kendilerinden tek bir kişiden ziyade kişiliklerin “sistemi” olarak bahsederler.

Goldwater Kuralı’na birazcık da olsa karşı çıktığım nokta burası. DKB, sıklıkla Borderline Kişisel Bozukluğu (BKB) denen başka bir hastalıkla birlikte görülebilen veya bu hastalık ile karıştırılabilen bir [rahatsızlıktır](#). DKB hastalarının [yaklaşık %70’ine](#) BKB teşhisi de konur ve iki durum genellikle [aynı spektrumun parçası](#) olarak kabul edilir. BKB için tanı kriterleri arasında “belirgin ya da kalıcı olarak boy gösteren dengesiz öz-imge veya benlik duygusu ile kimlik bozukluğu” ve “şiddetli disosyatif semptomlar” yer alır. Goldwater’a karşın, ben bir kişiden diğerine ders çıkarmanın uygun olduğunu düşünüyorum; çeşitli kişilik bozukluklarının çoğunun teşhisi çok belirsizdir —genellikle insanlar birkaç kategoride yer alır veya hiçbir kategoriye tam olarak uymazlar. Hem BKB hem de DKB, aşırı duygusal istikrarsızlık ve sabit bir benlik duygusu eksikliği ile göze çarpar.

Bu, BKB üzerine yazılmış [muazzam, sempatik bir eser](#); kullandığı metafor BKB’li kişilerin bilişsel olarak nörotipik insanlardan daha “hafif” olduklarıdır. Yani, ağırsanız, sizi hareket ettirmek güçtür. Bu nedenle, nörotipik bir insanın başına bir hayli hoş bir şey geldiğinde, bu onları çok daha az mutlu eder: Rüzgar onları sadece biraz hareket ettirir. Çok tatsız bir şey yaşandığında ise bu onları çok daha az üzer.

Ancak bilişsel olarak hafifseniz, aynı olaylar sizi çok daha ileriye taşıyacaktır. Küçük bir zafer sizi mutluluktan havaya uçurabilirken; küçük bir sorun ise sizi intihara sürükleyebilir (ve BKB hastalarının genç yaşlarında [trajik biçimde yüksek intihar riski](#) vardır). Ayrıca bu, insanların başkaları hakkındaki görüşleri için de geçerlidir, [BKB’deki NHS sayfası](#)nın da dediği gibi: “Ya bir ilişki mükemmeldir ve karşınızdaki kişi harikadır ya da ilişki berbatır ve o kişi korkunçtur.” Buna “bölünme” denir ve yine, birinin ağırdan ziyade hafif olduğunu düşünmek kolaydır: Olayların rüzgarıyla savrulmuş olmak.

Bu koşullara sahip insanlar duyguları çok daha güçlü hissederler. Ancak aynı zamanda güçlü bir benlik imajı oluşturmakta güçlük çekerler ve kendilerine tutunacakları sağlam bir benlik imajı yaratmak için genellikle gotik ya da belirli bir grubun hayranı olmak, saçlarını boyamak ya da dövme yaptırmak gibi çok belirgin kimlikler alırlar.

Bir BKB hastası tarafından yazılan [bu makale](#), hayatındaki her yeni ilişki veya aşamada tüm kişiliğini ve kişiliğiyle birlikte gardırobunu nasıl değiştirdiğini tartışıyor:

“Premier League’ günlerimde, atletik ve spor kıyafetler hayatımda olurdu, bir hipsterla çıkarken yüzük ve şapka kullanımlarını taklit ederdim. Gardırobum kişiliğimdeki değişiklikleri fiziksel olarak belirgin kılan bir bukalemun derisi gibiydi.” [Bu kişi](#), “her gün uyanmak ve yeni bir insan olmaya çalışmak” hakkında konuşuyor. “Vegan ol, gotik ol, hipster ol, çekici ol, saçını kes, makyajını değiştir, kilo al, kilo ver ve asla tam olarak orada hissetme.”

Sanırım bu, Adichie’nin makalesinin konusuyla ilgili neler olup bittiğini anlamamıza da yardımcı oluyor. Bahsettiğimiz kişi önceden Adichie’ye tapardı. Daha sonra ise Adichie’yi transfobik ve yobaz olarak gördüler. Nörotipik bir kişi, kahramanının translar hakkında duyarsız olduğunu düşündükleri bir dil kullanması nedeniyle hayal kırıklığına uğrayabilirdi, ancak duyguları daha kolay açığa çıkan biri için bu, fikirlerini sevgiden nefrete yüz seksen derece döndürmesine neden oldu. Yani önceden de dediğim gibi, ilişki mükemmel ve kişi harika; daha sonra ise, kişi berbat ve ilişki kötüdür.

Ayrıca kimlik yönü de mantıklı. Bir Twitter gönderisinde yazar, insanları “bizi Adichie ve Rowling gibi transfobiklerin sürdürmeye çalıştıkları zarardan korumak için palaları toplamaya” çağırıyordu. Bu palalar şaşırtıcı derecede canlı bir metafor olsa da muhtemelen metaforiktir, ancak diğer gönderilerde Adichie’nin (bana yumuşak görünen) dilinin trans kadınlara yönelik “şiddetinden” nefret ederler. Bu basit bir ikiyüzlülük gibi görünüyor, ancak o kimliğe yönelik herhangi bir eleştiri, tutarlı bir öz kimlik oluşturmak için mücadele eden ve sonrasında trans topluluktan kendine bir kimlik edinen birisine, kişinin varlığının direkt özüne yönelik şiddetli bir saldırı gibi hissettirebilir.

Adichie olayı yeni ve yüksek profilli bir olaydır, ancak sanal söylemle ilgili sorunların orantısız bir yüzdesinin benzer sorunlardan kaynaklandığını düşünüyorum. Herhangi bir kişiyle bağlantı kurmayacağım veya herhangi bir kişinin kimliğini açıklamayacağım — bundan ne onlar ne de başkaları fayda sağlamayacaklar— fakat sürekli olarak benzer durumlar görüyorum, genellikle de tweetlerinde teşhislerini açıkça beyan eden insanlardan.

Şu ana kadar bahsetmediğim bazı şeyler hakkında çok net olmak istiyorum. Tüm sanal kötü davranışların zihinsel sağlık sorunları veya kişilik bozuklukları nedeniyle olduğunu savunmuyorum: Birçok insanın ciğeri beş para etmezdir ve onları patolojikleştirmeye¹ gerek yoktur. Ve BKB veya benzeri rahatsızlıkları olan herkesin veya hatta birçok kişinin sanal olarak insanlara saldırdığını da söylemiyorum. Ve —bu örnek, trans aktivizm/cinsiyet eleştirisi edebi savaşından kaldırılmış olsa da— kesinlikle tüm transların kişilik bozuklukları olduğunu veya trans olmanın bir akıl hastalığı olduğunu söylemiyorum.

¹ Bir şeyi tıbbi (veya psikolojik olarak) anormal olarak nitelendirmek. —çn.

Ancak çağımızın yalvarışlarından biri de ruh sağlığı durumlarına karşı daha sempatik ve anlayışlı olmaktır. Sorun şu ki, insanlar böyle şeyler söylediğinde, genellikle akıl sağlığının daha kabul edilebilir dışavurumlarını düşünüyorlar; insanların depresif veya endişeli olması, evde kalması ve içe dönüklük hakkında sevimli paylaşımlar yapması gibi.

Gerçi bazen akıl sağlığı sorunları, insanların kötü davranmasına ve başkalarına, sevimli, sempatik veya kolay anlaşılır olmayan şekillerde zarar vermesine neden olur. Kişilik bozukluğu olan eski bir arkadaş bir keresinde Ruh Sağlığı Farkındalık Günü'nde bunun hakkında bir şeyler yazmak istemişti: Birisi endişeli ya da mutsuz olduğunda hepimiz ruh sağlığının farkında olmaya hevesliyiz. Ancak konu psikotik epizodlar² —ya da psikopati veya narsisistik kişilik bozukluğu gibi daha az sempatik bozukluklar— söz konusu olduğunda daha az hevesliyiz. Arkadaşım bu yazıyı hiç yazmadı, ama bence oldukça doğru.

Örneğin birçok konuda harika ve bilgili bir yazar olan Freddie de Boer, bipolar bozukluktan mustarıptir. Manik ataklarından birini geçirirken, bir erkeği kadınlara tecavüz etmek ve cinsel tacizde bulunmakla [suçlayarak](#) kendisine ve suçlanan erkeğe büyük zarar verdi. Bundan kendisini sorumlu tutuyor ve hastalığını suçlamıyor, ancak yine de olay şu ki akıl sağlığı sorunları kendisinin ve başkalarının çok fazla acı çekmesine neden olmuştur.

Ya da Johann Hari; diğer yazarların homofobik, ırkçı ve antisemit oldukları hakkında [asılsız şeyler yazmak](#) için sahte sosyal medya hesapları kullandıktan sonra *Independent*'tan kovulan bir gazetecidir. O dönemde depresyon ve bağımlılıktan mustarıpti. Yine aynı şekilde, aldığı feci kararlarda akıl sağlık sorunlarının bir faktör olduğunu söylemek onu temize çıkarmaz.

Burada önerdiğim çözümün ne olduğunu bilmiyorum. Ancak, akıl sağlığı sorunlarının sanal söylemlerimizi etkilediği gerçeğini ele alma konusunda ortada bir başarısızlık olduğunu düşünüyorum —anlaşılabilir bir başarısızlık, rencide etmeme veya küçük düşürmeme arzusundan doğan bir başarısızlık, ancak yine de bir başarısızlık. Sanal dünyaya katılmak için nedenler bulmak ya da sanal dünyanın size kimlik kazandırması kolaydır; sizi teşvik edecek insanlar bulmak da kolaydır, sizi teşvik ettikleri şey kendi kendinize veya başkalarına zarar veriyor olsa bile —örneğin, metafor olarak kullanılsa dahi, kadınlara saldırmak için insanları “palaları toplamaya” çağırmak gibi.

Görünüşe göre BKB durumunda, prognoz ³ [genellikle iyidir](#): Hepimiz yaşamımız boyunca duygusal olarak daha istikrarlı hâle geliriz (çocukken duygusal olarak çok değişkeniz ve yaş aldıkça sakinleşiriz) ve orta yaşlara doğru, çoğu BKB'li insan sağlıklı ve mutlu bir yaşam sürüyor. [Bir çalışma](#), hastaları tanı konulduktan 27 yıl sonra gözlemledim ve bu kişilerin %92'sinin artık tanı kriterlerini karşılamadığını buldu.

² Hastalar gerçekten ilişkilerini kaybettiklerinde ortaya çıkan ani kişilik ve davranış değişiklikleri. —çn

³ Doktorların semptomlara ve hastalığın gidişatına göre öngöründe bulunması. —çn

Fakat bu sorunlar bazen toksik sanal ortamının oluşmasında bir faktör değilmiş gibi davranmamalıyız. Püriten tutumlar, ideolojik dogma, ikiye bölme ve küstahlık da bunun bir parçası, ancak Goldwater Kuralı'na rağmen, akıl sağlığının rolüne hassas bir şekilde ve leke sürmeden hitap etmenin bir yolunu bulamazsak, sanal söylem hikâyesinin bir kısmını kaçırmış oluyoruz.

Kayda Değer Akademik Metinler mottosuyla, 10 Ağustos 2015 tarihinde yayın hayatına başlayan *sosyalbilimler.org*, sosyal bilimler meselelerine yoğunlaşan, gönüllülük odaklı, açık erişim, akademik bir web sitesidir. Hakkında detaylı bilgi almak için sosyalbilimler.org/hakkinda sayfasını, ekibimizde gönüllü olarak görev almak için sosyalbilimler.org/basvuru sayfasını ziyaret edebilirsiniz.

Facebook, Twitter, Instagram ve YouTube'da @sosbilorg kullanıcı adıyla *Sosyal Bilimler*'i takip edebilirsiniz.

sosyalbilimler.org/abonelik sayfasından e-bülten aboneliği olarak, her pazar günü, o hafta içinde *sosyalbilimler.org*'da yayımlanan çalışmaların tamamını size gönderilecek bir e-posta ile alabilirsiniz.

sosyalbilimler.org'da yayımlanan metin, video ve podcastlerin paylaşıldığı Telegram grubuna t.me/sosbilorg adresinden katılabilirsiniz.